

פתח דבר

וְכָרְתִי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם
בְּרִית עוֹלָם יִהְיֶה אוֹתָם
וְנִתְּנִים וְהָרַבִּיתִי אוֹתָם
וְנִתַּתִּי אֶת מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם.
וְהָיָה מִשְׁכְּנִי עֲלֵיהֶם
וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים וְהָמָּה יִהְיוּ לִי לְעַם
וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי ה'
מִקְדָּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל
בְּהִיּוֹת מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם
(יחזקאל לו, כו-כח)

אחר כל המשברים הכואבים שעברנו בגלות, יבואו עם שוב השכינה לציון ולמקדש, כבקשנו "שוכה עלינו בהמון רחמיך... כנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו" (סדר התפילה מג). לא עוד עדות עדות, תורות תורות, אלא תורה אחת. לא עוד החמרות מיותרות בכשרות בשר, אלא תורה אחת שבה אין להחמיר ולהוציא קרבן לבית הפסול. מידה אחת מדויקת של עישרון ושל היין. מצבנו היום דומה לאדם שנכרתו רגליו וכבר התרגל ללכת בעזרת קביים, וכשמציעים לו רגליים, הוא אומר שכבר התרגל ללכת בלי רגליים.

הדבר המכאיב ביותר בעניין המקדש הוא חוסר הרצון שבנו, עד כדי כך שנדמה לעתים שדיון במקדש כרוך רק בקושי הלכתי. ולא היא. אין בעיה שההלכה אינה יכולה לפתור אותה, מלבד חוסר הרצון, והוא המוביל לחרפה. מצבו של מקום המקדש בימינו קשה. ההצטופות בכותל המערבי בלי שאת עינינו מעלה היא לדאבון לבנו תוצאה של מעשה ידנו, תוצאה של השכחה. והדבר הבלתי נתפס, שבכל מקום בעולם מותר ליהודי להתפלל מלבד במקום הקדוש ביותר לכל יהודי זה עשרות שנים נכון לרגע כתיבת שורות אלו. דומה שההרגל לגלות יחד עם התרבות השלטת גרמו לנו, לדאבון לב, לחולשה גדולה ברצון ובשאיפה למקדש, בעוד התורה מצווה אותנו בפירוש "לשכנו תדרשו" (דברים יב, ה), שהרי במקדש תלויה השואת השכינה בישראל, ונמצא שמתקיימים דברי הנביאים "ציון היא, דורש אין לה" (ירמיהו לז, ו) ו"העת לכם אתם לשבת בכתיכם ספונים והבית הזה חרב" (חגי א, ד).

חז"ל עמדו על הקשר בין גיוס כוחות הנפש לקיום המצוה לבין מימושה לדורות: "כל דבר ודבר שנתנו ישראל נפשן עליהן נתקיימו בידן... כגון השבת והמילה ותלמוד תורה ושבילה, שנתנו נפשן עליהן, נתקיימו בידן, וכגון בית המקדש והדינין [נסהדרין!] ושמיטין ויובלות [שצריך ביאת כולכם עליה לארץ!], שלא נתנו ישראל נפשן עליהן, לא נתקיימו בידן" (מכילתא כי תשא). נראה שדווקא המצוות המצריכות אחדות ושיתוף פעולה לאומי, ולא מעשה של הפרט, קשה יותר

ברוך אתה ה' אלוהי ישראל, מקדש עמו ישראל, המדריכנו בנתיב חיים, קדושה וטהרה, המסייענו להניח לפני בית ישראל את "ספר עבודה" בתוספת ביאור קצר ומשוכלל, למען יהיו הכל, קטן וגדול, איש ואישה, בעל לב רחב ובעל לב קצר, ממשמשים בתורת רבנו בכל הודה ותפארתה. ואוסיף להודות לה' על כי אלפי תלמידים לומדים מדי יום בספרים אלו במסגרת מפעל "הרמב"ם היומי" ועל שעלה בידנו לסלול להם דרך, לקרב את תורת משה לכל מי שחפץ להתבשם מתורת הרמב"ם.

מתוך י"ד הספרים המרכיבים את ספר "משנה תורה", עוסק הרבע השלישי, ש"ספר עבודה" פותח אותו, במקדש ובטהרה. לימוד הלכות אלו מזמין את הלומד להתוודע אל עולם הקודש החסר כל כך בימינו במגמה לעורר את הלבבות לרצות להקיף את כלל הלכות המקדש לעומקן ולהטמיע בציבור את הצורך ללמוד בהן כהכנה לקראת מקדש שייבנה במהרה בימינו וישנה את הליכות חיינו. החגים, למשל, ישתנו לגמרי, ויקבלו צביון אחר. זו הסיבה שהתוספת 'עלה ויבוא' מופיעה בלב ברכת העבודה שכתפילת העמידה, כפי שאומרים דורשי ה' שלוש פעמים ביום בתפילתם.

מצוות רבות נצטוו ישראל לעשות זכר למקדש, מעין זיכרון לדמעות שכבר יבשו על אבדן המקדש, המסמל את הקרבה המוחשית של היהודי אל ה' יתברך, של טהרת הגוף והנפש ושל הכפרה והגאולה. המקדש, שמילא בעבר את חיינו הלאומיים תוכן ממשי ומעשי, הפך להוותהו אט אט לציפייה מעורפלת שאינה ידועה בציבור הדתי הרחב. תקוותנו היא שישוב המקדש להיות מקום שמחתנו ושהלימוד בספר זה יזכיר לנו לא רק את העבר, אלא בעיקר את העתיד, את החובה המוטלת עלינו לשרטט בבהירות את מעמדו של המקדש, תחילה לנו, ואחר כך לעולם כולו, ולשאוף להביא את הדברים לידי מימוש.

המקדש יהיה מרפא לשברים רבים שבתוכנו. הנחמה הגדולה

הבחירה" על כל הסיוע המלווה ובייחוד בתמונות הצבעוניות, ולרב מנחם מקובר, שיעץ לנו והעמיד לרשותנו באדיבות הרבה את ספרו "אוצר תורת הקרבנות". כמו כן נעזרנו בפרופ' יואל אליצור, אשר ידיו רב לו בזיהוי המקומות בארץ ישראל. זיהוי הצמחים וסמני הקטורת נעשו על ידי פרופ' זהר עמר. בענייני טקסטיל הסתייענו בסיועו ובחכמתו של הרב נחום בן יהודה. תודה גם למגיהים אברהם בן ארוש ובן ציון חניה ואוריה בן עזרא.

הקושי המיוחד בהבנת הלכות פסולי המוקדשין הצריך תשומת לב מיוחדת. את המלאכה הקשה הזאת, נטל על עצמו הרב דביר טל, שהשעות הרבות אתו גרמו לי הנאה מרובה, בייחוד בהקדמה למעשה הקרבנות.

תודה למעמדים במהדורות השונות מנחם מענדל שכטר ונאור ידעי, שהפיקו מרגלית מתחת ידם, תוך הגהה מדוקדקת באמצעים מגוונים, עד כמה שידנו מגעת. נאור ניהל את התהליך כולו ושכלל את תהליך הגהתו בחכמת לב, ואף ערך את תמונות הצבע בכישרון רוח.

תודה לכל מי שהגיהו חלקים מן הספר, למחצה או לשליש או לרביע. תודה גם לרבים וטובים שסייעו לנו בליבוך עניינים מסוימים בספר זה, שדקדקנו בו כפי כוחנו, מילה במילה. יחד עם זאת, אנו בטוחים שכשם שאי אפשר לבר בלי תבן, כך אי אפשר לספר בלא טעות. אנה הסבו את תשומת לבנו לטעויות שתמצאו בו וראו נא את עצמכם שותפים למפעלנו. נשמח לעזור לכם אם יש בידכם רעיון להניף הלאה את החזון הגדול.

העבודה (תרתי משמע) בספר זה הייתה מאתגרת מאוד, ואנחנו מקווים שפירות המאמץ ניכרים בין שיטות המהדורה.

והנה כאן מקום להודות גם לצוות המורחב, שמכוחם מגיעים רעיונות ומילים לידי מעשה. בכורת התודות למר יצחק וייספיש על מאמציו המרובים בהפקת הספר ובליווי המסור של המפעל מתחילתו, בדבקות ובנועם. רוח ה' מלווה את פועלו. אצילות לבבו וחכמתו וטוהר כפיו הם לעצה טובה לי בכל צעד ושעל. שלוח מעלה הוא ואיש יקר שהמפעל כולו חב לו על חריצותו ודבקותו, והכל לשם שמים בהתנדבות. עוד יבואו על הברכה שותפים גדולים ממפעל הרמב"ם היומי המביאים את הספרים לכל דורש ומדביקים את כולנו בעשייה מבורכת מלאת רגש.

תהא משכורת כולם שלמה מעם ה' אלוהי ישראל, וזכות הנשר הגדול תהא חופפת עליהם. ואחרונים חביבים, הלווא הם בני ביתי. יברך השם את נוות ביתי, ישמרה צור, המלווה את עבודתי הקשה במפעל זה, ואת ילדינו היקרים. יהי רצון שנהיה אנחנו וצאצאינו כולנו אוהבי השם ולומדי תורתו לשמה.

להתמסר אליהן, והמקדש הוא הראשון בהן.

גם מבחינה ראלית, אין ספק שאילו היו חכמי ישראל מציבים את המקדש בראש מעייניהם, היה המצב שונה תכלית השינוי. אפשר שעל זה אמרו חז"ל בחריפות: "אין ישראל רואין סימן גאולה לעולם, עד שיחזרו ויבקשו שלשם: מלכות ה', מלכות בית דוד ובנין בית המקדש" (ילקוט"ש שמואל ק).

משום כך ראינו חובה להוסיף למהדורה זו נספחים מעשיים המעוררים את השאיפה ומקדמים את החזון למקדש.

• שלמי תודה •

תודה לה', שהשמים כסאו והארץ הדום רגליו, וכל הארץ מלאה כבודו, הנותן לי ולכל הנוטלים חלק במפעל זה כוח לעשות במלאכה לשם שמים, לעסוק בדברי קודשו בתוך סבך החיים העמוסים לסרטט לעם את היעד הגדול שספר "משנה תורה" מכוון אליו.

ספר זה נעשה בשותפות עם "ישיבת בית הבחירה" שליך "מכון המקדש" בירושלים, בראשות הרב ישראל אריאל שליט"א ותלמידי חכמים מן המכון, שעמלו כדי שיצא דבר מתוקן מתחת ידינו. בכורת המאמץ נעשתה על ידי הרב יוסף אלבו, שעמל וטרח במשך שנתיים על הביאור לספר זה, ליווה את מאמצי העריכה הממושכת והמעמיקה ואת ההגהות הרבות, חקר ודקדק וליטש את הדברים ולא חסך כל מאמץ כדי שיצא מתחת ידינו דבר מתוקן, בייחוד בחודשים האחרונים, שנדרש בהם מאמץ יתר, לילה ויום, בהתמדה ובטוב דעת, במגמה להעמיד את הספר לרשות לומדי הרמב"ם היומי. הרב עזריה אריאל, ראש "ישיבת בית הבחירה", עמד לימינו בהתרת ספקות ובעיון מחודש בכמה מן ההלכות. ר' יוני רבינוביץ ביאר את שלושת פרקי קינים שבהלכות פסולי המוקדשין, וישב חודשים רבים על המדוכה בחקירת שיטת הרמב"ם בעומק ובחדות האופייניים לו, כדרכו בקודש, כפי שעשה כבר בהלכות איסורי ביאה. וכבר אמרו חכמים "קינים ופתחי נידה הן גופי הלכות" (אבות ג, יח. אינו בנוסח הרמב"ם למשנה).

את העבודה כולה ליווה הצוות הקבוע והמסור של עורכי המשנה, הרב רועי דובקין וד"ר יחיאל קארה, שבכרכים הקודמים כבר הרחבנו בטובת העין שלהם וברוח ה' המפעמת בהם. דבקותם המרשימה ביעד בלא לאות היא מאבני הבניין של המפעל כולו. ר' הלל גרשוני אחראי על הנוסח וברדיקת עדי הנוסח.

ספר זה הצריך איורים רבים. לצדי עמדו שני בעלי מקצוע מוכשרים במלאכתם: יעקב שהם על הציורים ההנדסיים, שעצותיו המועילות היו לי לעזר רב, והמאייר אלחנן בן אורי, שאיוריו מחיים את ההלכות.

תודה גם לבעלי הנוספחים: הרב יהושע פרידמן והרב יוסף פלאי. תודה מיוחדת גם לרב אבי כהנא מ"ישיבת בית